

žodžių junginiu ar trumpu sakiniu. Iliustracijos padeda skaitytojui geriau suprasti antraštinių žodžių reikšmes, parodo žodžio vartosenos galimybes ir ypatybes, semantinį ir sintaksinį junglumą, įvairius kirčiavimo atvejus. Be to, iliustraciniuose pavyzdžiuose pateikiama nemažai ir enciklopedinių žinių – papildomos kultūrinės, istorinės, geografinės, etnografinės ir kt. informacijos, kuri dažnai būna susijusi su tikriniais vardais. Tai stiprioji žodyno pusė.

Raktažodžiai: *lietuvių kalba, ukrainiečių kalba, žodynas, leksika, semantika.*

Aušrelė TARANENKO

O. O. Potebnios kalbotyros institutas, Ukrainos nacionalinė mokslų akademija

Leksinių ir semantinių naujovių kompleksas ukrainiečių kalboje Rusijos ir Ukrainos karo laikotarpiu

Kiekvienas istorinis laikotarpis, o ypač toks skausmingas kaip karas, kuris dabar yra pagrindinis Ukrainos visuomenės gyvenimo turinys, diktuoja kalbai savus iššūkius. Karas, kaip ypatingas socialinis kontekstas, veikia kognityvinę žmonių veiklą ir turi didelę įtaką ukrainiečių kalbos nominacinių priemonių ištekliais. Pranešime apžvelgiamos pagrindinės kalbos procesų kryptys nominacijos ir leksinės semantikos srityse, apibūdinančios karo realijas bei tam tikrus visuomenės gyvenimo pokyčius, susijusius su karu.

Raktažodžiai: *Rusijos ir Ukrainos karas, leksinės semantinės naujovės, ukrainiečių kalba.*

Agnė ALEKSAITĖ

Lietuvių kalbos institutas

Okazionaliųjų frazeologizmų stilistinės išgalės Rimvydo Valatkos komentaruose apie Rusijos ir Ukrainos karą

Pranešimo metu bus apžvelgiama, kokius frazeologizmų modifikacijos būdus autoriniuose komentaruose apie Rusijos ir Ukrainos karą, kurie buvo publikuoti naujienų portale delfi.lt per 2022–2023 m., taiko žurnalistas R. Valatka (tokių komentarų rasta 82). Tyrimo objektas – 201 okazionalusis frazeologizmas. Tai nuo 2022 m. pradėto tyrimo tęsinys (pirmojo tyrimo rezultatai paskelbti mokslo žurnale „Lietuvių kalba“; plačiau žr. <https://www.zurnalai.vu.lt/lietuviu-kalba/article/view/33220/32444>). R. Valatkos komentaruose vartojamų okazionaliųjų, t. y. modifikuotų ir autorių, individualių, frazeologizmų analizė parodė, kad šio žurnalisto tekstuose vyrauja du pagrindiniai frazeologizmų modifikacijos būdai: frazeologizmo sudėties plėtimas (78; 68,4 %) bei frazeologizmo komponentų keitimas (23; 20,2 %). Šalutiniai frazeologizmų perkūrimo būdai: frazeologizmo plėtojimas į platesnį kontekstą (6; 5,3 %), keli modifikacijos būdai (5; 4,4 %) ir frazeologizmo kaip semantinio paralelizmo vartojimas (2; 1,7 %). Modifikuoti frazeologiniai junginiai (114; 56,7 %) vartojami dėl naujesnės, ekspresyvesnės raiškos ir poreikio išryškinti neigiamo emocinio vertinimo aspektą. Neprielankumas, panieka karą sukėlusios Rusijos šalies vadovui, tos šalies kariuomenei ir pasyviems, neveiksniems, suartėjimo su Rusija strategiją pasirinkusiems Vakarų valstybių politikams taip pat rodoma